

ISSN 2695-1584 (Print)
ISSN 2695-1592 (Online)
DOI:10.52058/2708-7530-2023-8(27)

VĚDA A PERSPEKTIVY

No 8(27)
2023

Ми з Україною

ISSN 2695-1584 (Print)

ISSN 2695-1592 (Online)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-8\(27\)](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-8(27))

Věda a perspektivy

№ 8(27) 2023

Praha, České republika
2023

Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín "Věda a perspektivy" je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. № 8(27) 2023. str. 406

Zveřejněno rozhodnutím akademické rady Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (zápis č. 57/2023 ze dne 21. Srpen 2023)

Vydavatel:
Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. , Česká republika
International Economic Institute s.r.o. Praha, Česká republika se sídlem V Lázních 688,
Jesenice 252 42
IČO 03562671 Praha, Česká republika
zastoupen Mgr. Markétou Pavlovou

Časopis vychází v rámci práce vydavatelství skupiny „Scientific Perspectives“ a s vědeckou podporou: veřejné organizace „Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration“, veřejné organizace „Association of Scientists of Ukraine“, Institut filozofie a sociologie Ázerbájdžánu Národní akademie věd (Baku, Ázerbájdžán)

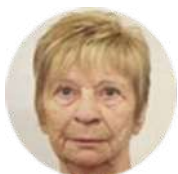
Časopis je zařazen do mezinárodní vědecké databáze Index Copernicus (IC), mezinárodního vyhledávače Google Scholar a do mezinárodní vědecké databáze Research Bible

Šéfredaktor:
Karel Nedbálek - doktor
práv, docent (Zlín, Česká
republika)

Zástupce šéfredaktora:
Markéta Pavlova - ředitel,
Mezinárodní Ekonomický
Institut (Praha, České
republika)

Dina Dashevskaya - geolog,
geochemik Praha, Česká
republika (Jeruzalém, Izrael)

Členové redakční rady:

- Humeir Huseyn Achmedov** - doktor pedagogických věd, profesor (Baku, Ázerbájdžán)
Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)
Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplice, Česká republika)
Vladimír Bačišin - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)
Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)
Dina Dashevsky - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jerusalem, Izraeli)
Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)
Badri Getchbaya - doktor ekonomie, profesor, docent na Batumi State University. Shota Rustaveli (Gruzie)
Laila Achmetová - doktorka historických věd, profesorka politologie, profesorka UNESCO, mezinárodní žurnalistiky a médií na žurnalistické fakultě Kazašské národní univerzity (KazNU). al-Farabi (Kazachstán)
Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Michał Tomasz - doktor věd, docent katedry geografie regionálního rozvoje, University of Gdańsk (Polsko)

Články jsou vyvěšeny v redakci autora. Za obsah a pravopis zaslaných materiálů odpovídají autoři

OBSAH

SÉRIE “Ekonomika”

Наталія Гапак, Ярослав Бойко, Яніна Алмашій, Ельвіра Сігеті 9
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЗОВНІШНЮ ТОРГІВЛЮ УКРАЇНИ

Вячеслав Мельник, Валентин Бобко, Олег Поліщук 21
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА МЕХАНІЗМ РЕСУРСО-ЗБЕРІГАЮЧОГО ВІДТВОРЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Сергій Мошенський 33
ЕКОНОМІЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ В ГАЛИЧИНІ ТА СТВОРЕННЯ КРЕДИТНО-ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX – ПОЧАТОК XX ст.)

SÉRIE “Pedagogika”

Oleksandra Borzenko 51
THE QUESTION OF MOTIVATION OF THE COGNITIVE INTEREST OF STUDENTS OF EUROPEAN COUNTRIES IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

Olha Protsyshyna 65
SCIENTIFIC THESAURUS OF THE PROBLEM OF FORMATION OF METHODOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF ART SCHOOL IN THE PROCESS OF VOCAL TRAINING

Зоя Возна, Ольга Скус 78
EDCAMP UKRAINE ЯК ФОРМА КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ ТА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Марина Єпіхіна 89
УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З БАТЬКАМИ УЧНІВ

Юлія Рібцун 99
ДОШКІЛЬНИКИ З МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ: ЛОГОПСИХО-ДІАГНОСТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ОСНОВНИХ МИСЛЕННЄВИХ ОПЕРАЦІЙ

Світлана Сімакова 112
*РЕЗУЛЬТАТИ КОНСТАТУВАЛЬНОЇ ДІАГНОСТИКИ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО
ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ*

Андрій Шуляк 132
*ВИКОРИСТАННЯ ВЕБРЕСУРСІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ТА ВІРТУАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ*

SÉRIE “Právní vědy”

Валентина Кононова 139
*ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ ДОСУДОВОГО
РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ,
ВЧИНЕНИХ ПРАЦІВНИКАМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У
СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ*

Ольга Липитчук 153
*СУДОВА АПЛІКАЦІЯ В МІЖВОСННІЙ ПОЛЬЩІ ТА РОЛЬ
ЧАСОПИСУ “GŁOS SĄDOWNICTWA” В ЇЇ РЕФОРМУВАННІ*

Алла Соцька 166
*ПЕРСПЕКТИВИ АДМІНІСТРУВАННЯ СФЕРИ ОПІКИ НАД
ПОВНОЛІТНІМИ ОСОБАМИ В УКРАЇНІ*

SÉRIE “Veřejná správa”

Valentyna Mamonova, Oleksandr Dovbnia 177
*VALUE CHAIN ANALYSIS FOR THE HOUSING SECTOR RECOVERY
IN POST-WAR UKRAINE*

Vasyl Oryshchuk, Nataliia Larina 193
*STATE POLICY OF DIGITAL DEVELOPMENT OF THE MUSEUM
FIELD IN THE REPUBLIC OF POLAND: EXPERIENCE FOR UKRAINE*

Марина Михайленко 204
*ЗАКОНОДАВЧЕ ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ЩОДО
ПРОТИЕПІДЕМІЧНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ*

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-8\(27\)-266-274](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-8(27)-266-274)

Володимир Фуркало

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціальних і правових дисциплін
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини, м. Умань, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-4707-6788>*

Вікторія Фуркало

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціальних і правових дисциплін
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини, м. Умань, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-0502-3207>*

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ІНДИКАТОРИ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ

Анотація. У статті проаналізовано соціокультурні індикатори української ментальності. Проаналізовано наукові підходи до визначення феномену «ментальність». З'ясовано, що важливим соціокультурним індикатором української ментальності є мова, яка має безпосереднє відношення до формування характеру особистості, з яким вона входить у соціальну групу, у межах якої індивід за допомогою мов адаптується до вже загальноприйнятих законів людської взаємодії.

Крім того, важливе значення як і в освітній сфері, так і у діяльності людини відіграють ціннісні орієнтації особистості, за рахунок яких у суспільстві формуються стандарти оцінювання культури, визначається конкретизація цілей більш високого рівня в цілі нижчого рівня та підбір методів для їх реалізації.

Описані такі феномени, як національний характер, національна свідомість, національні архетипи, які виступають не лише «культурними коефіцієнтами» нації, але і відповідними моделями, що структурно породжують такі прототипи, як мислення, світоглядні орієнтири тощо.

Отже, враховуючи соціально-психологічні, історичні, культурні та географічні особливості української ментальності, можна вивчити специфіку сприйняття світу та поведінки українців. Ментальність виступає однією з глибинних психологічних характеристик українського народу, яка уособлює в

собі образи, уявлення, а також особливе сприйняття світу, що пов'язане з національним духом, національним характером, національною свідомістю, національною ідеєю тощо.

Ключові слова: ментальність, соціокультурні індикатори, національний характер, національна свідомість, самоідентифікація.

Volodymyr Furkalo

*Candidate of Philosophical Sciences,
Associate Professor of the Department of Social and Legal Disciplines of the
Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychyna
<https://orcid.org/0000-0002-4707-6788>*

Victoria Furkalo

*Candidate of Philosophical Sciences,
Associate Professor of the Department of Social and Legal Disciplines of the
Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychyna
<https://orcid.org/0000-0002-0502-3207>*

SOCIO-CULTURAL INDICATORS OF UKRAINIAN MENTALITY

Abstract. The article analyzes the sociocultural indicators of the Ukrainian mentality. Scientific approaches to defining the phenomenon of "mentality" have been analyzed. It has been found that an important socio-cultural indicator of the Ukrainian mentality is language, which has a direct relationship to the formation of the character of the individual, with whom he enters the social group, within which the individual adapts to the already generally accepted laws of human interaction with the help of languages.

In addition, value orientations of the individual play an important role both in the educational sphere and in human activity, due to which the standards of cultural evaluation are formed in society, the concretization of higher-level goals into lower-level goals and the selection of methods for their implementation are determined.

Such phenomena as national character, national consciousness, national archetypes are described, which act not only as "cultural coefficients" of the nation, but also as corresponding models that structurally give rise to such prototypes as thinking, worldview orientations, etc.

So, taking into account the socio-psychological, historical, cultural and geographical features of the Ukrainian mentality, it is possible to study the specifics of the perception of the world and the behavior of Ukrainians. Mentality is one of the deep psychological characteristics of the Ukrainian people, which embodies

images, ideas, as well as a special perception of the world, which is connected with the national spirit, national character, national consciousness, national idea, etc.

Keywords: mentality, socio-cultural indicators, national character, national consciousness, self-identification.

Постановка проблеми. Сучасні процеси глобалізації та інформатизація суспільства продовжують трансформувати соціокультурну реальність, що актуалізує необхідність філософської рефлексії феноменів, які допомагають індивіду укорінитися в навколишній реальності, а соціуму загалом не втратити істинні цілі власного розвитку та своєї ідентичності. Безперечно, таким феноменом є менталітет, який можна охарактеризувати як властиву конкретним людям, нації, соціальному суб'єкту специфіку сприйняття та інтерпретації світу, персоніфіковану певним соціокультурним феноменом. Як відомо, менталітет формується через стереотипи поведінки, специфіку форм і способів їх вираження, інтелектуальні та емоційні реакції, що базуються на історичному досвіді, а також через архетипи культури та соціально-психологічний настрій соціальних суб'єктів. Крім того, він формує типові життєві реакції суспільства, відображаючи етнопсихологічні та соціокультурні особливості тих чи інших суспільств. Саме менталітет поєднує матеріальне і духовне в житті суспільства [3, с. 369].

Менталітет формує своєрідний сценарій, що поєднує історичні, культурні, традиційні, поведінкові та емоційні, свідомі та підсвідомі елементи, за якими відбувається розвиток суспільства. Саме на менталітеті окремого народу ґрунтуються його втрати та перемоги, зовнішня та внутрішня політика держави, економічне зростання та культурний розвиток, державо- та націотворення.

Розуміння менталітету українського суспільства відіграє важливу роль для розробки та впровадження ефективної політики, управління внутрішніми суспільними процесами, культурного розвитку тощо. На сьогоднішній день, ментальність українського народу є вагомим фактором для розвитку суспільства, у зв'язку з цим, проаналізувавши соціокультурні індикатори української ментальності, зможемо краще пізнати сучасних українців, відкрити нові критерії їхнього мислення, моделі поведінки, світосприйняття, і на основі цього реалізувати філософську антиципацію їх майбутнього.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна кількість вітчизняних вчених у своїх працях досліджували поняття «ментальності», серед яких: В. Андрущенко, А. Бичко, І. Бичко, В. Кас'ян, В. Москалець, М. Попович, В. Шинкарук. Ці вчені розглядали феномен «ментальність» як чинник відродження та формування національної самосвідомості українського народу.

Серед українських філософів можна виділити С. Кримського та В. Заблоцького, які описували ментальність як певну характеристику

особливості сприйняття та трактування навколишньої дійсності в системі духовного життя будь-якого народу, нації, соціальних суб'єктів, що уособлюються відповідними соціокультурними індикаторами [3, с. 369].

Інші сучасні дослідники, а саме: В. Васютинський, Р. Додонов, М. Слюсаревський досліджували українську ментальність у контексті відродження національної духовності.

Отже, українська ментальність неодноразово ставала предметом дослідження науковців, які підходили до вивчення українського суспільства з різних точок зору. Окремо виділяються розробки в цій галузі у працях М. Грушевського, Д. Донцова, С. Кримського, В. Липинського.

Але на сьогодні не достатньо висвітлено соціокультурні індикатори української ментальності.

Мета статті – проаналізувати соціокультурні індикатори української ментальності.

Виклад основного матеріалу. Українське суспільство вирізняється традиційністю та консерватизмом. Українці здебільшого неохоче сприймають зміни та реформи, підсвідомо боячись їх, часто цілком виправдано, дотримуючись усталених соціальних систем і норм [6].

Український менталітет успішно адаптується до викликів нашого часу, але саме ця гнучкість стає перешкодою для ефективності управлінських процесів у державі. Непослідовна внутрішня політика, а разом з нею політична, економічна, культурна і навіть територіальна невизначеність підвищують рівень тривоги та недовіру в суспільстві. Історичний досвід, на основі якого ґрунтується українська ментальність, мав переважно досить травматичний характер – лише за минуле століття українці пережили дві світові війни, здобуття та втрату незалежності, Голодомор, примусову колективізацію та русифікацію, масові репресії, етнічні чистки тощо.

Важливе значення мало геополітичне положення України на перехресті історичних шляхів зі Сходу на Захід і з Півночі на Південь, у зв'язку з цим відбулося поєднання західної та східної ментальності у світогляді українського народу [4, с. 214].

Особливу роль у творенні українського менталітету відіграє освітня сфера, яка забезпечує стабільність та визначеність у суспільних відносинах щодо накопичення знань і соціального досвіду, відновлення і сприяння розвитку культурної сфери, а також сприяє соціальному розвитку людини, розкривання та розвитку здатності особистості чи спільноти до творчої діяльності. І в результаті дозволяє нагромаджувати та застосовувати свої результати в повсякденному житті. В процесі освітньої діяльності реалізується функція відтворення і підтримки уже наявних у суспільстві культурних зразків поведінки, відбувається узагальнення цінностей. Навчально-виховний процес, що сприяє досягненню поставленої мети в освітній сфері та ґрунтується на

створені загальних форм і принципів організації мисленнєвої діяльності, в подальшому забезпечує набуття та збагачення культурних цінностей, які були успадковані людством від попередніх поколінь.

Крім того, важливе значення як і в освітній сфері, так і у діяльності людини відіграють ціннісні орієнтації особистості, що виступають сукупністю духовних детермінант діяльності індивідів, а також певних соціальних та психологічних утворень.

Категорія «ціннісні орієнтації» використовується як до окремої людини, так і до групи осіб. Вона відображає спрямованість аналізу на соціальні, синкретичні прояви, які є спонукальними та мотиваційними рушійними силами культурної моделі поведінки особистості, стимулами для досягнення поставлених завдань і захисту ціннісних та символічних імперативів.

Як відомо, у суспільстві за рахунок ціннісних орієнтацій формуються стандарти оцінювання культури, визначається конкретизація цілей більш високого рівня в цілі нижчого рівня та підбір методів для їх реалізації.

На наш погляд, аналізуючи соціокультурні індикатори української ментальності, важливо зазначити, що її визначення має виходити з осмислення природного середовища (кліматичні умови, де проживає етнос, площа території, типи ґрунтів, ландшафту тощо), що обумовлює пізнавальні процеси, поведінкові стереотипи індивідів, форми свідомості суспільства. Так, наприклад, вчені Н. Коломінський і А. Львовчкіна у своїх наукових дослідженнях український менталітет розглядали як результат відображення особливостей взаємодії українців з природними та геокліматичними умовами існування, що історично склалися [1, с. 65]. Важливо зазначити, що природні умови середовища, де проживає населення зазвичай доповнюються соціальними та культурними факторами історичного існування нації.

Дослідник В. Огірчук у своїх наукових дослідженнях трактував феномен «ментальність» як інтегральну характеристику психічного життя певного етносу, яка визначає особливе бачення людьми навколишньої реальності та обумовлює своєрідність форм реагування та моделі поведінки [2, с. 180]. Індикатором якості трудового потенціалу народу завжди виступає ментальність, ось чому важливими є механізми впливу на ментальність соціальних та демографічних факторів.

Важливим соціокультурним індикатором української ментальності є мова, яка має безпосереднє відношення до формування характеру особистості, з якими вона входить у соціальну групу, у межах якої індивід за допомогою мови адаптується до вже загальноприйнятих законів людської взаємодії. Відповідно до сформованих у соціальній групі норм суспільного існування, саме мова починає здійснювати вплив на модель поведінки особистості. У цих груп, започатковуються та розвиваються фундамент ментальних рис характеру народу.

Німецький філософ Гумбольдт феномен мови розглядав як сутність національного духу народу, що визначає її національний характер. Саме мова допомагає індивіду розуміти та усвідомлювати навколишню дійсність та наділяє певними засобами для цього, а також слугує керівництвом для сприйняття соціальної реальності [10, с. 67]. Так, в українського народу є власний склад мислення, який закарбований в мові та допомагає визначити картину світу, в якій він проживає. Мова вбудована у свідомість певним концептуальним каркасом, проходячи яким, світ людини трансформується, інтерпретується та сприймається.

Феномен національного характеру відноситься до соціально-культурної сфери, він ідентичний зі своєрідним способом життя, правилами поведінки, системою культурних цінностей та інституцій, які властиві українському народу. Так, існує думка, що з огляду уявлень про стабільні риси національного характеру українського народу, у них виражений відчутний інстинкт до самопіднесення на індивідуальному та соціальному рівні і незначний – проявляється до підпорядкування. І в результаті виникає в українського народу індивідуалізм.

Національний характер у наукових джерелах [1; 7; 10] розглядається як спосіб світовідчуження, властивий національній спільноті, що проявляється, насамперед, у комплексі соціальних та психологічних ознак, таких як: установки, стереотипи поведінки, які представляють ціннісне ставлення до навколишнього світу, звичаї, традиції та загальні принципи життєдіяльності народу. Крім того, національний характер, характеризується цільністю, і разом з тим, виступає динамічним утворенням, в якому взаємодіють відповідні тенденції, у більшості випадків неоднакові, вони нерідко генерують достатньо суперечливу єдність [5].

Також, важливо зазначити, що на формування українського менталітету великий вплив мали традиційні для українського суспільства архетипи, які поєднували в собі досвід і моделі поведінки попередніх поколінь. Серед архетипів, особливо актуальних для розбудови Української держави сьогодні, можна виділити, зокрема, архетипи трудівника, кочівника, вчителя, жертви та воїна. Саме вони формують колоритний образ сучасного українця, характер якого хоч і має певні відмінності залежно від регіону, але в цілому поєднує низку традиційних архетипів.

У наукових джерелах [2; 7; 9] поняття «архетип» – це певний погляд на існування індивіда як на процес трансформації модусів присутності людини в світі на відповідні форми усвідомленого буття, на соціальний конструктивізм, на вітальну мережу переплетення ідеального та матеріального. А показниками фундаментальності результатів соціально-економічного та культурного процесу національних культур, які дозволяють проводити оцінку культурних та суспільних процесів чи їх суб'єктів виступають національні архетипи, що

надають можливість вивчати зміст національної ментальності та описують внутрішню логіку розвитку соціокультурних процесів. Крім того, національні архетипи виступають не лише «культурними коефіцієнтами» нації, але і відповідними моделями, що структурно породжують такі прототипи, як мислення, світоглядні орієнтири тощо. Вони асоціюють специфічне методологічне бачення, а їх реконструкція дозволяє проводити оцінку культурних та суспільних процесів чи їх суб'єктів, що допомагає вивчити зміст національної ментальності. Так, характерним для української культури є висування на перше місце не формалізм розуму, а метафори інтимних глибин душі «серця», які розкриваються як принцип індивідуальності та є курсом до ідеалу і гармонії з природою тощо.

Важливо зазначити, що серед архетипічних структур архетип вільної індивідуальності займає важливу роль у цілісній картині національної ментальності.

Важливою рисою української нації є національна самосвідомість, яка загалом тісно взаємопов'язана із самоідентифікацією нації, і насамперед кожної особистості. Тому, необхідно зберегти національну мову, традиції звичаї, релігійні вірування, усвідомити національну ідею та інтереси, цінності.

Була і залишається на сьогодні константою етнічною і національною домінантою проблема землі, кордонів та територіальної цілісності, в якій переплітаються національні інтереси, відносини на міждержавному рівні, а також проблемні питання щодо приналежності громадян.

Як відомо, існують три рівні самоорганізації, а саме: етнос, нація та людство, які є відображенням об'єктивної включеності індивіда як соціального, громадянсько-політичного, всесвітнього феномена у систему відповідних зв'язків [8].

Включення людини до цих рівнів самоорганізації має бути рефлексоване етнічною, національною та загальнолюдською свідомістю. У так званій подвійній свідомості відображається об'єктивна нероздільність такої ідентифікації особистості, що є проявом гармонії внутрішнього світу людини, процесом трансформації лібідо в «суспільно корисні» досягнення (форма сублимації). На наш погляд, це можливо за умови формування в особистості індивідуального начала, що характерне для критичного рефлексивного мислення. Поєднання етнічної і національної самоідентифікації у свідомості особистості є проявом подвійної етнонаціональної свідомості, що є виявом внутрішньої гармонії індивіда, яка досягається процесом переходу несвідомого у свідоме. Процесом свідомого, осмисленого віднесення та ідентифікація себе з відповідною етнічною або національною спільнотою є самоідентифікація. При цьому, передую даному осмисленню об'єктивна приналежність, що на початку сприймається інстинктивно, на підсвідомому рівні, як порівняння, копіювання зразків, норм, цінностей, які популярні у цій

спільноті. Так, австрійський психолог З. Фрейд вищезазначену інстинктивну уподібненість, не усвідомлену належність іменує як передсвідому ідентифікацію [8], що визначається набуттям у дитячому віці на емоційно-чуттєвому рівні цінностей етнічної культури за допомогою мови, звичок, стереотипів поведінки, які потім стають соціальними та побутовими ціннісними орієнтаціями, властивостями менталітету. Цей зв'язок може залишатися в інстинктивно-латентному стані. Пробудження зацікавленості до власного коріння під впливом суспільних обставин, процес суверенізації, національно-визвольний рух, поширення гасел етнічного і національного самовизначення, конфлікти етнічного характеру стимулюють процес самоосмислення, поєднуючи в особистості чуттєве, інстинктивне і свідоме, осмислене.

Висновки. На основі проведеного аналізу визначено, що соціокультурні та історичні формоутворення та архетипи, які виступають основою національної культури держави, визначають її змістовну та функціональну цілісність і життєву здатність. Сьогодні різні прояви ментальності українського народу визначають собою сутнісні характеристики та закономірності розвитку таких формоутворень української національної історичної духовності. Ментальність як форма прояву групової свідомості відіграє важливе значення у збереженні єдності та цілісності. Враховуючи соціально-психологічні, історичні, культурні та географічні особливості української ментальності можна вивчити специфіку сприйняття світу та поведінки українців. Ментальність виступає однією з глибинних психологічних характеристик українського народу, яка уособлює в собі образи, уявлення, а також особливе сприйняття світу, що пов'язане з національним духом, національним характером, національною свідомістю, національною ідеєю тощо.

У зв'язку з військовою агресією на території України, та складним етапом боротьби, можна побачити й усвідомити велич українців як самобутнього народу. Незважаючи на горе й поневіряння, формується нове покоління українських Героїв, які сповнені самовідданості та моральної чистоти.

Український народ є нащадком прадавніх культурних традицій, асимілює та синтезує на психічному рівні різні культурні традиції мислення, для якого характерний духовний досвід. Ментальна культура відображена в українській національній свідомості, що реалізується у пошуку універсальних засад людського буття, у вільному креативному підході до існування.

Тому для того, щоб перемогти, українському народу необхідно усвідомлювати спадщину своїх геніальних провісників.

Література:

1. Коломінський Н. Л., Львовочкіна А. М. Етнопсихологія українців. Україна на зламі тисячоліть: історичний екскурс, проблеми, тенденції та перспективи. Київ: МАУП, 2000. 384 с.

2. Огірчук В. Г. Традиції та інновації у формуванні українського менталітету. Феномен нації: основи життєдіяльності. Київ: Товариство «Знання», КОО, 1998. 264 с.
3. Шинкарук В. І. Філософський енциклопедичний словник. Київ: Абрис, 2002. С. 369. Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskiy_entsyklopedychnyi_slovyk.pdf.
4. Юрій М. Т. Етногенез та менталітет українського народу. Київ : Наукова думка, 1997. С. 214-216.
5. Henke, N. (2020). Identity and Nation-Building in Ukraine: Reconciliation of Identities from a Conflict Prevention Perspective. ECMI Research Paper, No. 125.
6. Hohol N. V. (2000) Stati iz “Arabesok” [Articles from “Arabesques”]. gogollit.ru Retrieved from <http://gogol-lit.ru/gogol/kritika-gogolya/vzglyadna-sostavlenie-malorossii.htm>
7. Kiloshenko, O., Fedko, V., & Tykhomirova, L. (2020). Mapping Ukraine's collective consciousness and national identity features. TSDNM (Lviv, 11-12 June 2020), pp. 230-233.
8. Kiryukhin, D. (2015). Roots and Features of Modern Ukrainian National Identity and Nationalism. *Ukraine and Russia*, 57.
9. Korostelina, K. V. (2013). Mapping national identity narratives in Ukraine. *Nationalities Papers: The Journal of Nationalism and Ethnicity*, DOI:10.1080/00905992.2012.747498
10. Smoor L. (2017). Understanding the Narratives Explaining the Ukrainian Crisis: Identity Divisions and Complex Diversity in Ukraine. *Acta Universitat Sapientiae, European and Regional Studies*, 11, 63-96.

References:

1. Kolomynskyi N. L., Lovochkina A. M. (2000) Etnopsykholohiia ukraintsiv [Ethnopsychology of Ukrainians]. *Ukraina na zlami tysiacholit: istorychnyi ekskurs, problemy, tendentsii ta perspektyvy*. Kyiv: MAUP.
2. Ohirchuk V. H. (1998) Tradytsii ta innovatsii u formuvanni ukrainskoho mentalitetu [Traditions and innovations in the formation of the Ukrainian mentality]. *Fenomen natsii: osnovy zhyttiediialnosti*. Kyiv: Tovarystvo «Znannia», KOO.
3. Shynkaruk V. I. (2002) *Filosofskiy entsyklopedychnyi slovyk* [Philosophical encyclopedic dictionary]. Kyiv: Abrys, 369. Rezhym dostupu: http://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskiy_entsyklopedychnyi_slovyk.pdf.
4. Yurii M. T. (1997) Etnohenez ta mentalitet ukrainskoho narodu [Ethnogenesis and mentality of the Ukrainian people]. Kyiv : Naukova dumka, 214-216.
5. Henke, N. (2020). Identity and Nation-Building in Ukraine: Reconciliation of Identities from a Conflict Prevention Perspective. ECMI Research Paper, No. 125.
6. Hohol N. V. (2000) Stati iz “Arabesok” [Articles from “Arabesques”]. gogollit.ru Retrieved from <http://gogol-lit.ru/gogol/kritika-gogolya/vzglyadna-sostavlenie-malorossii.htm>
7. Kiloshenko, O., Fedko, V., & Tykhomirova, L. (2020). Mapping Ukraine's collective consciousness and national identity features. TSDNM (Lviv, 11-12 June 2020), pp. 230-233.
8. Kiryukhin, D. (2015). Roots and Features of Modern Ukrainian National Identity and Nationalism. *Ukraine and Russia*, 57.
9. Korostelina, K. V. (2013). Mapping national identity narratives in Ukraine. *Nationalities Papers: The Journal of Nationalism and Ethnicity*, DOI:10.1080/00905992.2012.747498
10. Smoor L. (2017). Understanding the Narratives Explaining the Ukrainian Crisis: Identity Divisions and Complex Diversity in Ukraine. *Acta Universitat Sapientiae, European and Regional Studies*, 11, 63-96.